

8. Potter C., 2014, *Multifunctionality as an agricultural and rural policy concept [w:] Sustaining Agriculture and the Rural Environment*, red. F. Brouwer, E. Elgar, Cheltenham UK, Northampton MA, USA.
9. Szymbicka-Wesołowska A., 2010, *Nowe wyzwania Wspólnej Polityki Rolnej: uwarunkowania systemowe*, w: B. Rakoczy (red.) *Ocena prawna wpływu healthcheck na przyszłość Wspólnej Polityki Rolnej*, Wyd. «Dom Organizatora», Toruń.
10. Tomczak F., 2005, *Gospodarka rodzinna w rolnictwie: Uwarunkowania i mechanizmy rozwoju IRWiR PAN*, Warszawa.
11. Wilkin J., 2013, *Aksjologia i prakseologia polityki wobec drobnych gospodarstw rolnych w Polsce i w Unii Europejskiej*, *Więś i Rolnictwo*, nr 2 (159).

JEL J 980; H 110

УДК 330.142.23:314.7(100)

КЛАНОВО-ОЛІГАРХІЧНЕ УПРАВЛІННЯ КРАЇНОЮ, ЙОГО ВПЛИВ НА РІВЕНЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ТА МІЖНАРОДНІ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

І. Магійович, к. е. н., доцент,

І. Більський, к. е. н., доцент

Львівський національний аграрний університет

© І. Магійович, І. Більський, 2017

Магійович І., Більський І. Кланово-олігархічне управління країною, його вплив на рівень життя населення та міжнародні міграційні процеси

Розглянуто важливу проблему державного значення – бідність населення та його міграцію. Висвітлено соціально-політичні причини бідності і міжнародної трудової міграції. Основною причиною бідності є те, що за весь час так званої незалежності України при владі були і є представники кланово-олігархічної системи. Політичні інститути, які діють в Україні, дають змогу зосереджувати владу в руках вузької корумпованої «еліти» і забезпечують їй безмежність прав. Ця владна «еліта» вибудувала за 25 років і економічні інститути, за допомогою яких відбирає і контролює ресурси більшості суспільства. Рівень зарплати встановлюється без економічних розрахунків, які повинні базуватися на певних нормативах.

Розмір зарплати державних службовців і чиновників та зростання повинні бути прив'язаними до рівня і зростання ВВП. Працівник за свою працю повинен отримувати прибуток. Без прибутку за працю відбувається експлуатація людини. Для вирішення проблеми необхідно на всенародному рівні привести до влади та управління країною нових представників не олігархічно-кланової системи, які знають як і зможуть вивести Україну на рівень економічно розвинених країн світу, забезпечать свободи і вільний розвиток особистості, де основною цінністю стануть рівні економічні та політичні права кожного.

Ключові слова: рівень бідності, заробітна плата, прожитковий мінімум, мінімальна зарплата, соціальна справедливість, міграція населення.

Mahiyovych I., Bilskyy I. The clan and oligarchic governance, its impact on the living standards of population and international migration processes

The issues of national importance such as poverty population and its migration their social and political reasons were examined in the article. The main reason of poverty is the fact that representatives of clan and oligarchic system have been in power for the period of the so-called «independence» of Ukraine. Political institutions which are operating in Ukraine make it possible to concentrate power in the hands of a corrupt political group and give them boundless rights. The economic institutions through which resources are robbed from the majority of society and controlled by the minority have been built by this ruling «elite» for 25 years. The salary is set without any economic calculations which must be based on certain standards. Growth of civil servants and official's wages should be tied to the GDP level and its growth rate. An employee should get profit for their work. There is exploitation of man without profit for work. To solve the problem, new representatives of non oligarchic and clan system, who know how to bring Ukraine into one of the economically developed countries are able to do this, who will allow freedom and the free development of personality, where the main value will be equal

economic and political rights of everyone, should be brought into power and governance at a national level.

Key words: *poverty level, wages, living wage, minimum wage, social justice, migration.*

Магийович І., Бильский І. Кланово-олигархическое управление страной, его влияние на уровень жизни населения и международные миграционные процессы

Рассмотрено важную проблему государственного значения – бедность населения и его миграцию. Показаны социально-политические причины бедности и международной трудовой миграции. Основной причиной бедности является то, что за все время так называемой независимости Украины у власти были и остаются представители кланово-олигархической системы. Политические институты, действующие в Украине, дают возможность сосредотачивать власть в руках узкой коррумпированной «элиты». Эта властная «элита» выстроила за 25 лет и экономические институты, с помощью которых отбираются и контролируются ресурсы у большинства общества. Уровень зарплаты устанавливается без экономических расчетов, которые должны базироваться на определенных нормативах. Размер зарплаты государственных служащих и чиновников и ее рост должны быть привязаны к уровню и росту ВВП. Работник за свой труд должен получать прибыль. Без прибыли за труд происходит эксплуатация человека. Для решения проблемы необходимо на всенародном уровне привести к власти и управлению страной новых представителей не олигархически-клановой системы, которые знают как и смогут вывести Украину на уровень экономически развитых стран мира, обеспечат свободы и свободное развитие личности, где главной ценностью станут равные экономические и политические права каждого.

Ключевые слова: *уровень бедности, заработная плата, прожиточный минимум, минимальная зарплата, социальная справедливость, миграция населения.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі формального державотворення України, тобто реального її руйнування, ще більше загострилися соціальні, економічні, політичні проблеми, наслідком яких стала масова бідність громадян, а похідною від неї – трудова міжнародна міграція населення та зменшення його кількості. З кожним роком ця проблема поглиблюватиметься за такого підходу влади до господарювання в країні. Більша частина населення, а це 78%, сьогодні опинилася на межі бідності.

Основною і вагомою причиною такої ситуації є низький рівень доходів та їх основної частини – заробітної плати, як номінальної, так і реальної. Це два взаємозалежні показники, які характеризують рівень купівельної спроможності населення України та рівень життя й добробуту.

Нестабільність грошової системи, а саме здешевлення національної валюти провокує зростання інтересу українців до працевлаштування за кордоном. Адже за останні три роки в регіонах України заробітна плата складала переважно 1500–2500 грн (\$55–95). Такий стан низької дохідності працівників є наслідком кланово-олігархічного управління країною, що сприяє соціальній несправедливості, корупційним діям, відсутності однакової дієвості законів для всіх і кожного, занепаду власного виробництва, зменшення кількості робочих місць, а також розвитку олігархічного монополізму. При цьому статистичні

дані показують, що розмір середньої зарплати в Україні у 2016 р. становив 4400 гривень.

Через низькі заробітки та відсутність робочих місць трудова міграція досягла великих масштабів. У пошуках роботи, за інформацією Всесвітнього банку і Міжнародної організації по міграції, за кордон з України виїхало і працює близько 8 млн українців, тобто понад третина працездатного населення.

До відома, кількість населення України станом на 1 лютого 2017 р., за даними Держстату України, становила 42558328 осіб. Приблизно така сама кількість населення була в 1960 р. – 42468600 осіб, а у 1993 р. в Україні була найбільша кількість населення – 51870400 осіб. За роки незалежності кількість населення зменшилася на 18%, або на 9312072 осіб. [8].

Якщо цій проблемі не приділити належну увагу, то, за прогнозами спеціалістів, через десять років населення України може скоротитися до 32 млн осіб. Таку кількість населення має Польща [5].

У нас населення не має змоги рекомендувати, ухвалювати економічні рішення на власний розсуд: воно повністю підкоряється масовому примусу з боку олігархічних ставлеників. Українська влада не надає публічних якісних послуг, які б стимулювали добробут населення. Поки населення бідніє, інші (правлячий клас, олігархи, міністри, президент і його оточення) стрімко збагачуються.

Сучасна влада використовує свою політичну волю для встановлення системи економічних інститутів, що приносить їй величезні статки за рахунок більшості населення. Ресурси, створені завдяки цьому, дають змогу «еліті» формувати й утримувати силові відомства для захисту своєї олігархічно-монополюсної політичної влади.

Ситуація виглядає так, ніби спеціально створюються умови для знищення української нації та спустошення території України. І втілюють її ті жителі України, які керують країною, маючи подвійне громадянство, мають житло за межами України і величезні суми в іноземних банках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За час незалежності України проблема соціально-економічного рівня життя населення привертала увагу багатьох науковців. Останніми роками вчені піднімають питання міжнародної міграції через зниження рівня як матеріальних, так і соціальних стандартів життя.

Рівень заробітної плати в Україні нижчий, ніж у розвинутих країнах ЄС у 5,6–19,7 раза. А в розрізі мінімальної заробітної плати, згідно з даними Євростату та МВФ, у рейтингу європейських країн Україна посідає лише 25 місце з 29-ти, оскільки відношення річної української мінімальної заробітної плати становить 21,5% до обсягу ВВП на душу населення. У країнах ЄС, зокрема в Бельгії, мінімальна зарплата становить 2064,2 дол. США (68,6% до ВВП на душу населення), у Франції – \$1951,9 (68,7%), у Польщі – \$496,7 (31,5%), у Латвії – \$403,2 (33,5%). За даними Держстату України, щочетвертий працюючий українець перебуває за межею бідності [9].

Розглядаючи проблему бідності, професор Н. Дєєва звертає увагу на те, що надзвичайно складна соціально-економічна ситуація в Україні останніми роками окреслила недосконалість виконання владою соціальної функції держави, яка не вплинула на вирішення проблеми бідності через збільшення зайнятості й доходів населення, забезпечення рівного доступу громадян до соціальних та економічних ресурсів у різних регіонах країни [13].

Повністю погоджуємося із баченням проблеми О. Пашуліною, яка стверджує, що питання зростання заробітної плати сьогодні набуває не тільки економічного, а й політич-

ного значення і потребує політичної волі уряду. Вдосконалення оплати праці є основним моментом у системі соціально-економічних відносин не тільки тому, що зачіпає інтереси основної частини населення країни, а й у зв'язку з тим, що впливає на всі параметри ринку: через механізми попиту та пропозиції – на структуру виробництва і його динаміку; через конкуренцію між працею та капіталом – на технологічний рівень виробництва і його ефективність; на якість робочої сили; на рівень зайнятості; динаміку цін та інфляцію [12].

Отож, за 25 років незалежності в Україні різко посилюється соціальний розкол, що полягає в наявності двох соціальних мегагруп, які протистоять одна одній за рівнем доходу. В Україні найзаможніші верстви складають приблизно 4–4,5% населення, далі спостерігається величезний провал, а потім з'являється так званий середній клас, який насправді до західного середнього класу не дотягує [12].

Суттєва різниця і розмежування верств українського населення за рівнем доходів спонукає малозабезпечених і незабезпечених до протистоянь стосовно чинної влади, сприяє виникненню революційного стану. Чим більша різниця між багатими і бідними, тим більша напруженість у суспільстві. А це свідчить про те, що така система державного управління не відповідає інтересам народу, а є сприятливою для певних кланів.

Професор Л. Гринів, досліджуючи цю проблему, стверджує, що соціалізація економіки України передбачає наповнення всіх економічних реформ соціальним змістом, активізацію соціальної ролі держави, відпрацювання механізму взаємодії держави і суспільства в соціальній сфері, інституціональне регулювання оплати праці, забезпечення гідних умов життя та праці, зростання добробуту громадян, а відтак й підвищення рівня життя населення [2].

Професор Г. Черевко стверджує, що важливою проблемою розвитку національної економіки виступає узгодженість економічної ефективності та соціальної справедливості, їхнє збалансування, за якого стає можливою ефективна державна антикризова політика, покликана до зростання матеріального добробуту та задоволення всіх соціальних інтересів [16]. Погоджуючись з цим твердженням, можна сказати, що проблема є по-

хідною від того, що при владі протягом 25 років стоїть певна група олігархічно-корумпованих осіб, які проводять свою, а не державницьку політику, дбають тільки про своє збагачення, а не про економіку країни та добробут її населення.

Проблему зубожіння населення та його міграції досліджує С. Гринкевич, яка вказує, що масштаби міграції напряму залежать від такого чинника, як зубожіння населення, що є наслідком стагнації економіки, безробіття і призводить до еміграції. Сучасний міграційний простір України характеризується значним впливом населення за межі держави на постійне проживання до інших країн [3]. Отже, зазначена проблема в країні не вирішується, а навпаки, загострюється з кожним роком. І це стає предметом дослідження багатьох науковців. Потребують подальшого дослідження проблеми подолання бідності та міграції населення.

Постановка завдання. Ми ставили завдання: дослідити дохідність та забезпеченість життя пересічного українця; порівняти соціальну справедливість щодо різних верств населення; виявити особливості міжнародної трудової міграції та обґрунтувати взаємозалежності соціально-економічних, політичних чинників, які впливають на цей процес; показати практичні наслідки недержавницького підходу влади до управління країною і самодостатнього та вільного розвитку особистості.

Методика дослідження та матеріали. Для висвітлення окресленої проблеми використано матеріали аналітичного дослідження поглядів низки вчених на питання бідності більшої частини жителів України та їх міграції за межі країни. У ході дослідження використовували методи як загальнонаукові, зокрема індукції і дедукції, синтезу і аналізу, діалектичний – для вивчення й опису стану соціально-економічних явищ загального характеру (зубожіння населення, міграція робочої сили), так і специфічного характеру, властиві загалом дослідженням економічного спрямування, – статистичний, індексно-показниковий, порівняння, аналітично-розрахунковий – для вивчення впливу окремих чинників на динаміку зміни характеру досліджуваних соціально-економічних явищ.

Виклад основного матеріалу. У своїй праці «Чому нації занепадають» автори – Дарон Аджемоглу та Джеймс Робінсон, – ґрун-

туючись на п'ятнадцятирічних дослідженнях у галузях історії, політології та економіки, легко і доступно пояснюють, чому економічний успіх держав не залежить від культури, клімату чи географічного положення. Науковці переконані: країни стали найуспішнішими через те, що їхні громадяни повалили владну еліту і створили суспільства, де основною цінністю стали рівні економічні та політичні права кожного. На їхню думку, саме свобода робить світ багатшим [17].

У будь-якій державі існують політичні та економічні інститути. Політичні інститути, які діють в Україні, дають змогу зосереджувати владу в руках вузької корумпованої групи й не накладають ніяких обмежень на здійснення нею влади. Ця владна «еліта» вибудувала економічні інститути, за допомогою яких відбирають і контролюють ресурси більшості суспільства на користь меншості. В Україні олігархами стають за рахунок ресурсів держави, корупції, а не за рахунок бізнесу.

Політичні інститути, розподіляючи владу по всій вертикалі, викорінюють такі економічні інститути, які б змогли експропріювати ресурси багатих, зводять перешкоди для виходу на ринок багатьох, щоб вигоду отримували лише одиниці. Підтвердженням цього є яскравий приклад політично-економічного стану в Україні. Таке становище (а саме поділ суспільства на клас бідних і багатих) в державі започаткував політично-владний десант під керівництвом колишнього президента України Л. Кучми. За його правління почали з'являтися обрані багаті, які проникали до владних інститутів країни, як політичних, так і економічних. І ці обрані прижилися й вкорінюються в Україні, надають «еліті» змогу структурувати майбутні політичні інститути та їх розвиток. Суспільство в країні й далі поділяється на глибоко антагоністичні класи, які досі не можуть перемогти один одного.

Суспільство починає розуміти причину своїх бід. Водночас «владні еліти», представляючи інтереси менших і багатших класів, боячись втратити свою економічну й політичну владу та свої статки і канали їх збагачення, завжди створюють сильний опір проти реформування, виступають проти розвитку, їм вдається ефективно блокувати економічний ріст країни, що призводить до стагнації економіки та її занепаду. А це позначається на рівні життя населення.

Індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП) допомагає дати точнішу оцінку розвитку національної економіки і суспільства. Він є середньоарифметичною величиною, яка поєднує три компоненти:

- ВВП, що припадає на душу населення і визначає купівельну спроможність;
- освіта, виходячи із загальної грамотності і кількості молоді, яка навчається;
- загальна тривалість життя населення.

Країни, що характеризуються показником ІРЛП до 0,5, мають низький рівень людського розвитку, від 0,5 до 0,8 – рівень характеризується як середній, відповідно високий рівень передбачає оцінку понад 0,8.

За даними *Human Development Report*, найвищий ІРЛП мають: Норвегія – 0,944; Австралія – 0,935; Швейцарія – 0,930; Данія – 0,923; Нідерланди – 0,922; Німеччина – 0,916; Ірландія – 0,916; США – 0,915; Канада – 0,913; Нова Зеландія – 0,913 [14]; ІРЛП України – на рівні 0,6.

За даними ООН, ІРЛП в Україні знижується, зокрема лише за 2011 р. ми втратили сім позицій порівняно з 2010 р. і посідаємо 76 місце серед 187 країн [4]. Уже за 2015 р. Україна, зайнявши 81 позицію в рейтингу ІРЛП, відсунулася ще на 5 позицій порівняно з 2011 р., а у 2016 р. зайняла 84 позицію і дуже далека від лідерів.

Якщо за індексом людського розвитку у 1991 р. Україна відставала від Німеччини на 9%, то у 2010 р. вже на 19%. Польщу у 1990 р. ми випереджали на 1%, а у 2010 р. вже відставали на 8% [1].

Отже, рівень життя українців з року в рік погіршується.

Ще у 1776 р. Адам Сміт стверджував, що бідність – це неможливість дозволити собі не лише товари, які неодмінно необхідні для підтримки життя, але будь-яку річ, відсутність якої звичай країни робить непристойним для авторитетних людей, навіть найнижчих верств [7]. У 1958 р. Джон Кеннет Гелбрейт стверджував, що люди є бідними, якщо їхній дохід, навіть якщо й достатній для виживання, помітно відстає від доходу їхньої спільноти [7].

Одним із критеріїв, за яким можна характеризувати рівень життя населення і соціальну політику держави, є споживчий кошик.

Споживчий кошик – набір товарів, що характеризує типовий рівень і структуру місячного (річного) споживання людини або

сім'ї. Використовується для розрахунку мінімального споживчого бюджету (прожиткового мінімуму, від якого залежать соцвиплати в державі), виходячи з вартості споживчого кошика в актуальних цінах. Застосовується як база для порівняння розрахункових і реальних рівнів споживання.

У листопаді 2016 р. Кабінет Міністрів України переглянув споживчий кошик, але він далекий від реального життя.

Побажання уряду щодо норм споживання українців суперечать нормам Міністерства охорони здоров'я. Так, раціональна норма споживання м'яса та м'ясопродуктів на одну особу за рік складає 80 кг, а уряд пропонує 53 кг, риби і рибопродуктів – 20 кг, а уряд пропонує 13 кг, ягід та фруктів – 90 кг, а Кабмін вважає, що достатньо і 64 кг. Так само є порушені норми споживання і за іншими видами продуктів (молока і молочних продуктів, овочів, картоплі, олії, цукру, яєць).

У споживчому кошику лівова частка доходів (понад 65%) витрачається на харчі, а деякі непродовольчі товари та послуги не згадуються взагалі. В економічно розвинутих країнах на харчі витрачається 15–25%. Ці факти свідчать про те, що влада не поспішає кардинально змінювати підходи до формування споживчого кошика.

Як зазначено, на основі споживчого кошика встановлюють прожитковий мінімум. Прожитковий мінімум – вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження її здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості [11].

У Міністерстві соціальної політики підраховували, що фактичний прожитковий мінімум у січні 2017 р. становив 2729 грн на одну особу. Проте встановлений законом набагато менший – 1544 грн. Упродовж 2017 р. прожитковий мінімум зросте лише на 10%, фактично на рівень запланованої інфляції. Мінімальну заробітну плату підняли удвічі з нового року, щоб наростити надходження до бюджету від сплати єдиного соціального внеску та доходу фізичних осіб, але водночас прожитковий мінімум для працездатних залишився без змін – на рівні грудня 2016 р. – 1600 гривень. Саме його замість мінімальної

зарплати поклали в основу єдиної тарифної сітки, за якою нараховують заробітну плату всім бюджетникам. Формально Кабмін мінімальну зарплату підвищив, а зарплати розраховує від прожиткового мінімуму, що залишився незмінним. Від прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб залежить і розмір пенсій та інших соціальних виплат.

У 2014 р. споживчі ціни зросли на 25%, у 2015 р. – ще на 43%, у 2016 р. – на 12,4%, тобто за три роки – на понад 80%. Водночас прожитковий мінімум був заморожений з початку 2014 р. аж до вересня 2015 р., коли його підняли на 13%. Минулоріч він зріс на 10%, тобто за два останні роки підвищення становило 23% [6].

Залишається тепер порівняти номінальну зарплату і реальну. Підхід до визначення мінімальної заробітної плати істотно відрізняється в різних країнах залежно від їхнього економічного стану. В одних країнах розмір мінімальної заробітної плати орієнтується на прожитковий мінімум, в інших – на таку винагороду, що забезпечує працівникам і їхнім сім'ям достатній життєвий рівень. Характерно, що в більшості країн із перехідною економікою, де, визначаючи рівень мінімальної заробітної плати, орієнтуються на прожитковий мінімум, вона виконує лише соціальну функцію захисту від бідності. Мінімальна заробітна плата, що встановлює захист прожиткового мінімуму, є перешкодою на шляху досягнення вищих заробітних плат [15].

Відповідно до Закону України «Про оплату праці» мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці. Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників [10].

Мінімальний рівень заробітної плати в Україні не виступає в ролі соціального стандарту оплати праці, а є лише технічним нормативом для розрахунку зарплати у бюджетній сфері відповідно до можливостей видаткової частини бюджету.

Будь-яка суспільно корисна діяльність людини, тобто праця, повинна приносити прибуток. Для працюючої людини прибуток має

становити 25–30% його заробітної плати, щоб вона мала змогу для розширеного відтворення своєї робочої здатності. А в нас зарплата виступає тільки в ролі підтримки і компенсації затрат на життєздатність здорової людини.

Оскільки зарплата визначається виходячи з прожиткового мінімуму, то він в Україні на теперішній час має становити 5 дол. США на день, або 150 дол. США на місяць, тобто 4050 грн. Одним із важливих механізмів реалізації соціальної політики держави та засобів її безпосереднього впливу на оплату праці є законодавче встановлення мінімальної заробітної плати.

Мінімальна зарплата з умовою для розширеного відтворення робочої сили працівника повинна становити 5265 грн (4050 грн + 1215 грн (30% прибуток)) – це має бути законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю.

Часто від чиновників найвищих ешелонів доводиться чути, як вони дбають про добробут народу. Порадували суспільство підвищенням мінімальної заробітної плати аж до 3200 гривень. А які зарплати одержують самі «слуги народу»? Звісно, легальні, без «доважків».

Найбільшими у державному секторі є заробітки керівництва НАБУ, Нацбанку України та низки державних корпорацій. Так, керівник «Укрнафти» отримує близько мільйона гривень на місяць, керівник «НАК «Нафтогаз України» – півмільйона гривень. Понад півтора мільйона на місяць має голова правління «Укрзалізниці». Так само високими є оклади топ-менеджменту «Укргазвидобування». Чим відрізняється праця цих керівників та чиновників від праці лікаря, вчителя, токаря, тваринника, землероба і чому така різниця в зарплаті для працівників різного рангу і фаху – 1500 тис. грн, 150 тис. грн і 1500 грн?

Оплату праці керівників державних органів влади доцільно прив'язати до оцінювання ефективності їх діяльності. Розмір зарплати та її ріст повинен бути прив'язаним до рівня і зростання ВВП. Саме безконтрольність, безкарність і корисливість чиновників влади породжують таку градацію доходів у суспільстві.

Відомо, що понад 7,5 млн пенсіонерів отримують пенсію, меншу від прожиткового мінімуму для працездатних осіб. А серед працюючих 25% одержують зарплату, нижчу

за фактичний мінімум. Близько 60% родин є збіднілими, що не можуть заплатити за комунальні послуги й отримують субсидії.

Бідність та важкі життєві умови багатьох українців роблять їх лояльними до прийняття ризикованих пропозицій щодо працевлаштування за кордоном. Залишаючи свої сім'ї, вони погоджуються на умови праці, на які в іншій ситуації ніколи б не погодилися. Значна частина населення прагне виїхати з України в пошуках кращого рівня життя.

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків

1. В Україні 78% населення перебуває на межі бідності. Механізм нарахування заробітної плати не є вдосконалим. Зарплата виступає тільки в ролі підтримки і компенсації затрат на життєздатність здорової людини. Таке становище підкреслює те, що відбувається експлуатація людини.

2. Через низькі заробітки і відсутність робочих місць в Україні трудова міграція досягла великих масштабів – 8 млн осіб.

3. Реформування заробітної плати має передбачати вжиття низки послідовних заходів, тісно пов'язаних з іншими складовими реформування економіки, а саме інвестиційно-інноваційної, податкової, фінансово-кредит-

ної та бюджетної політики, а також зміни у системі соціального страхування, соціального забезпечення та соціальної допомоги.

4. Владні «еліти», боячись втратити свою економічну й політичну владу та свої статки і канали збагачення, завжди створюють сильний опір реформуванню, їм вдається ефективно блокувати економічний ріст країни, що призводить до стагнації економіки та її занепаду, а водночас до бідності та міграції населення.

5. Подальша ситуація залежатиме від того, які групи виграють політичну гру, а також від свідомості суспільства, а не одноразової подачки: хто матиме більшу підтримку, отримає більше ресурсів і сформує ефективніші союзи. Тобто вигреш залежить від розподілу політичної влади в суспільстві. Необхідно відстежувати реальну ситуацію, а не ту ілюзію, яку нам постійно нав'язують з метою управління нашою свідомістю. А для цього потрібно, щоб суспільство ставало свідомішим і володіло достовірнішою інформацією.

6. Проблемі управління державою та соціальної справедливості і надалі приділятиметься значна увага як з боку науковців, так і політиків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Гесць В. М. Наслідки демографічних викликів для економічного зростання в Україні / В. М. Гесць // *Демографія та соціальна економіка*. – 2011. – № 1 (15). – С. 3–23.
2. Гринів Л. С. *Національна економіка : навч. посіб.* / Л. С. Гринів, М. В. Кічурчак. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – С. 343–363.
3. Гринкевич С. Соціально-економічні передумови формування міжнародної трудової міграції / С. Гринкевич, О. Булик // *Аграрна економіка*. – 2016. – Т. 9, № 3–4. – С. 45–52.
4. Доклад о человеческом развитии 2011 «Устойчивое развитие и равенство возможностей: Лучшее будущее для всех» (опубліковано для Программы развития Организации Объединенных Наций (ПРООН)). – М. : Весь Мир, 2011. – 181 с.
5. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://strana.ua/articles/analysis/31566-cherez-desyat-let-ukraincev-mozhet-stat-35-millionov.html>.
6. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://expres.ua/main/2017/03/06/231349-pane-groystpane-sprobuete-no-vyzhytu>.
7. Межа бідності: Історія концепції відносної бідності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.maria-online.com/finance/article.php?lg=uk&q=Межа_бідності.
8. *Население Украины* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.
9. *Оплата праці: українські реалії та перспективи реформування* // *Людина і праця*. – 2012. – № 3. – С. 8–10.
10. *Про оплату праці* : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
11. *Про прожитковий мінімум* : Закон України від 15.07.99 р. № 966-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kodeksy.com/ua/pro-prozhitkoviy-minimum/statja_4.htm.
12. Пуцуліна О. М. *Нова ідеологія реформування заробітної плати: потреба та перспективи* / О. М. Пуцуліна // *Стратегічні пріоритети*. – 2007. – № 1 (2). – С. 133–140.

13. Соціальне призначення держави та оцінювання його рівня суспільної реалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://dridu.dp.ua/zbirnik/2015-01\(13\)/4.pdf](http://dridu.dp.ua/zbirnik/2015-01(13)/4.pdf).

14. Top 10 країн: Індекс розвитку людського потенціалу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukr.media/science/267403/>.

15. Федевич О. Вплив мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму на оплату праці в Україні / О. Федевич // 66-та студентська науково-технічна конференція. Секція «Економіка і менеджмент» : збірка тез доповідей / НУ «Львівська політехніка». – Львів : В-во НУ «Львівська політехніка», 2009. – С. 222–224.

16. Черевко Г. Соціальна справедливість як чинник успішної державної антикризової політики / Г. Черевко, П. Войтович // Аграрна економіка. – 2016. – Т. 9, № 3–4. – С. 17–21.

17. Чому нації занепадають [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://theukrainians.org/why-nations-fail/>.

JEL Q 180; E 690

УДК 339.13:338.43:332.02

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ УЧАСНИКІВ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ У ПІДСИСТЕМИ ЧИСЛОВОГО ПОРЯДКУ

П. Войтович, здобувач

Львівський національний аграрний університет

© П. Войтович, 2017

Войтович П. Основні принципи антикризової політики та класифікація учасників ринку сільськогосподарської продукції у підсистемі числового порядку

Лише побудова суто специфічних принципів функціонування державної антикризової політики в сільському господарстві та розробка унікальної класифікації учасників ринку сільськогосподарської продукції дадуть вагомі результати в реалізації поставлених державних програм щодо рівномірного розвитку галузі та економіки загалом.

Ключові слова: державна антикризова політика, суб'єкти ринку сільськогосподарської продукції, підсистема числового порядку, криза, специфічні принципи державної антикризової політики.

Voytovych P. The basic principles of anti-crisis policy and classification of agricultural market participants in the subsystem numerical order

Only the construction of highly specific principles of the state anti-crisis policy in agriculture and the development of a unique classification of the participants agricultural market will tangible results in achieving government programs, even on the industry and the economy as a whole.

Key words: Government anti-crisis policy, the subject of agricultural markets, subsystems numerical order, crisis, specific principles of the state anti-crisis policy.

Войтович П. Основные принципы антикризисной политики и классификация участников рынка сельскохозяйственной продукции в подсистеме числового порядка

Только построение специфических принципов функционирования государственной антикризисной политики в сельском хозяйстве и разработка уникальной классификации участников рынка сельскохозяйственной продукции даст существенные результаты в достижении поставленных государственных программ относительно равномерного развития отрасли и экономики в целом.

Ключевые слова: государственная антикризисная политика, субъекты рынка сельскохозяйственной продукции, подсистемы числового порядка, кризис, специфические принципы государственной антикризисной политики.